

201700193

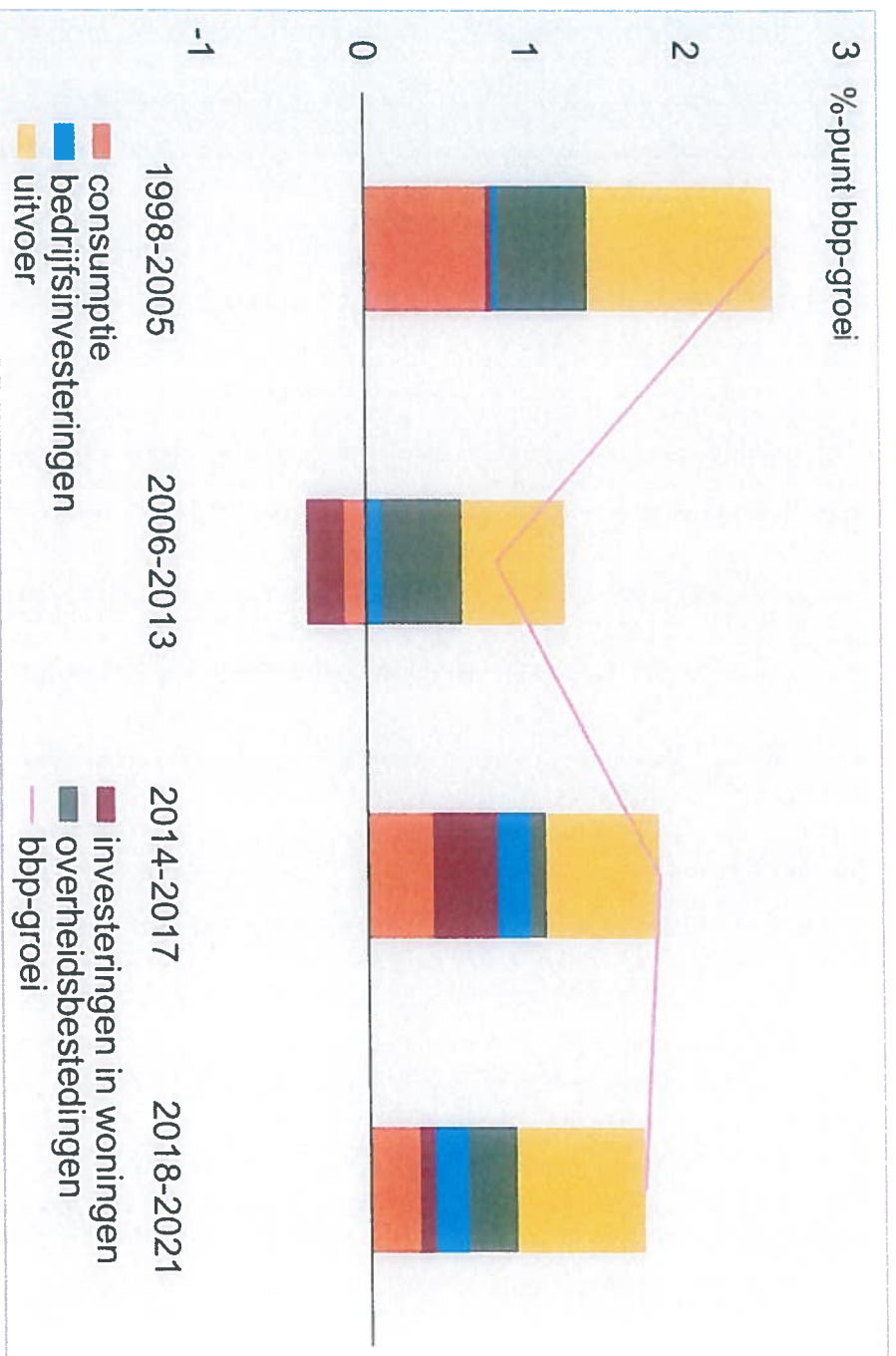
Centraal Planbureau

MLT 2018-2021

Laura van Geest, 31-3-2017

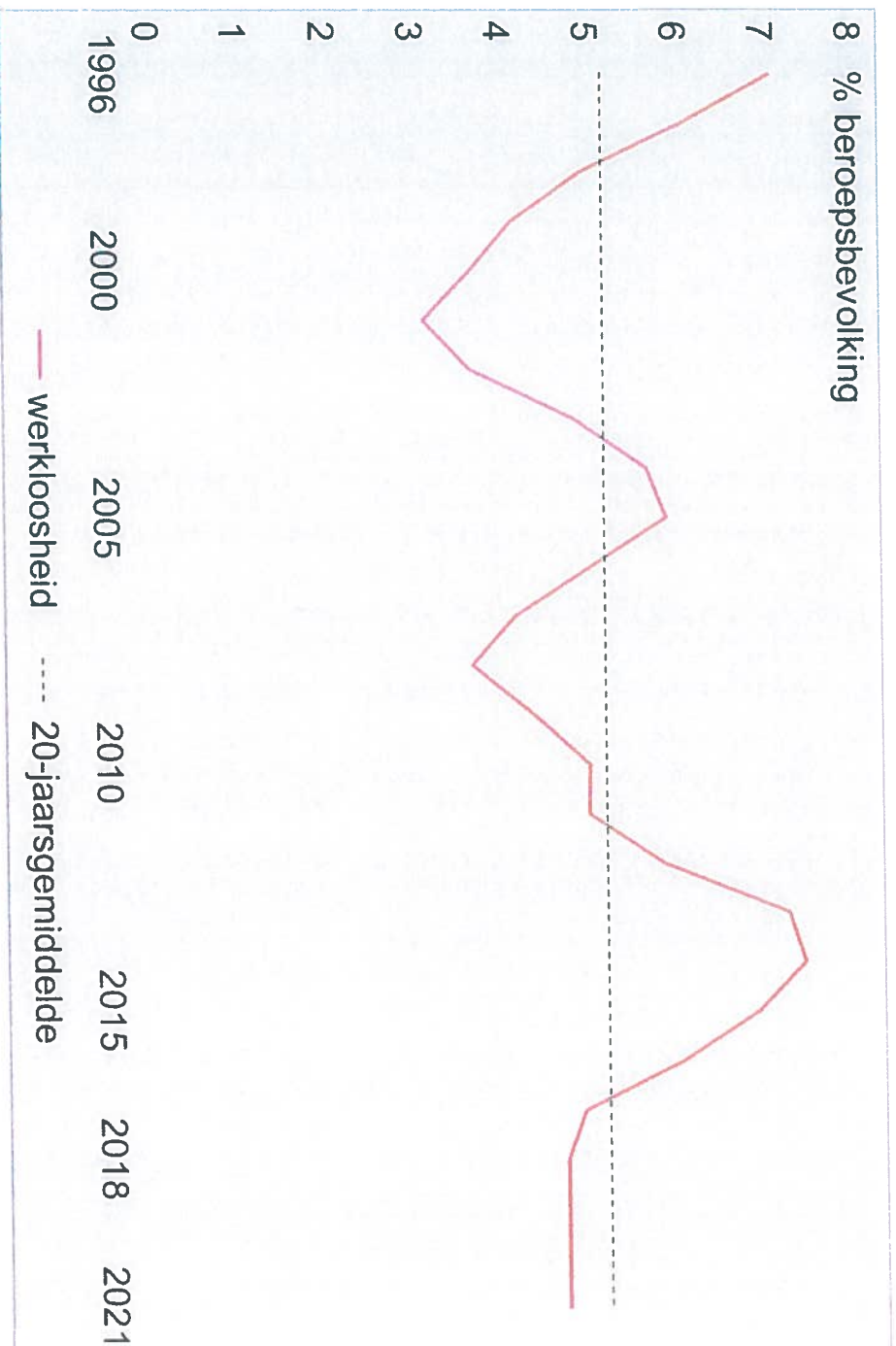

Robuuste groei

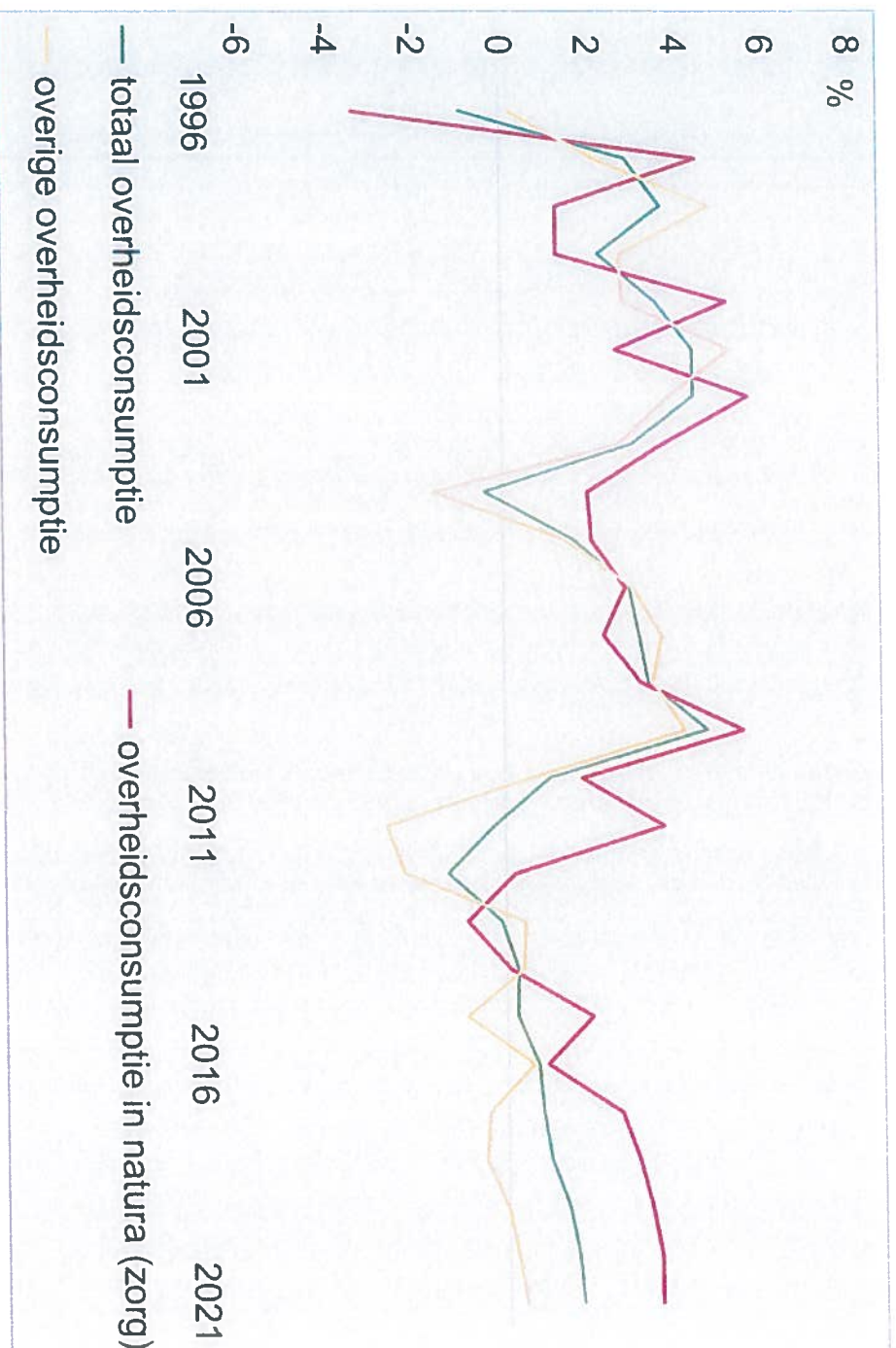

Werkloosheid rond evenwichtsniveau

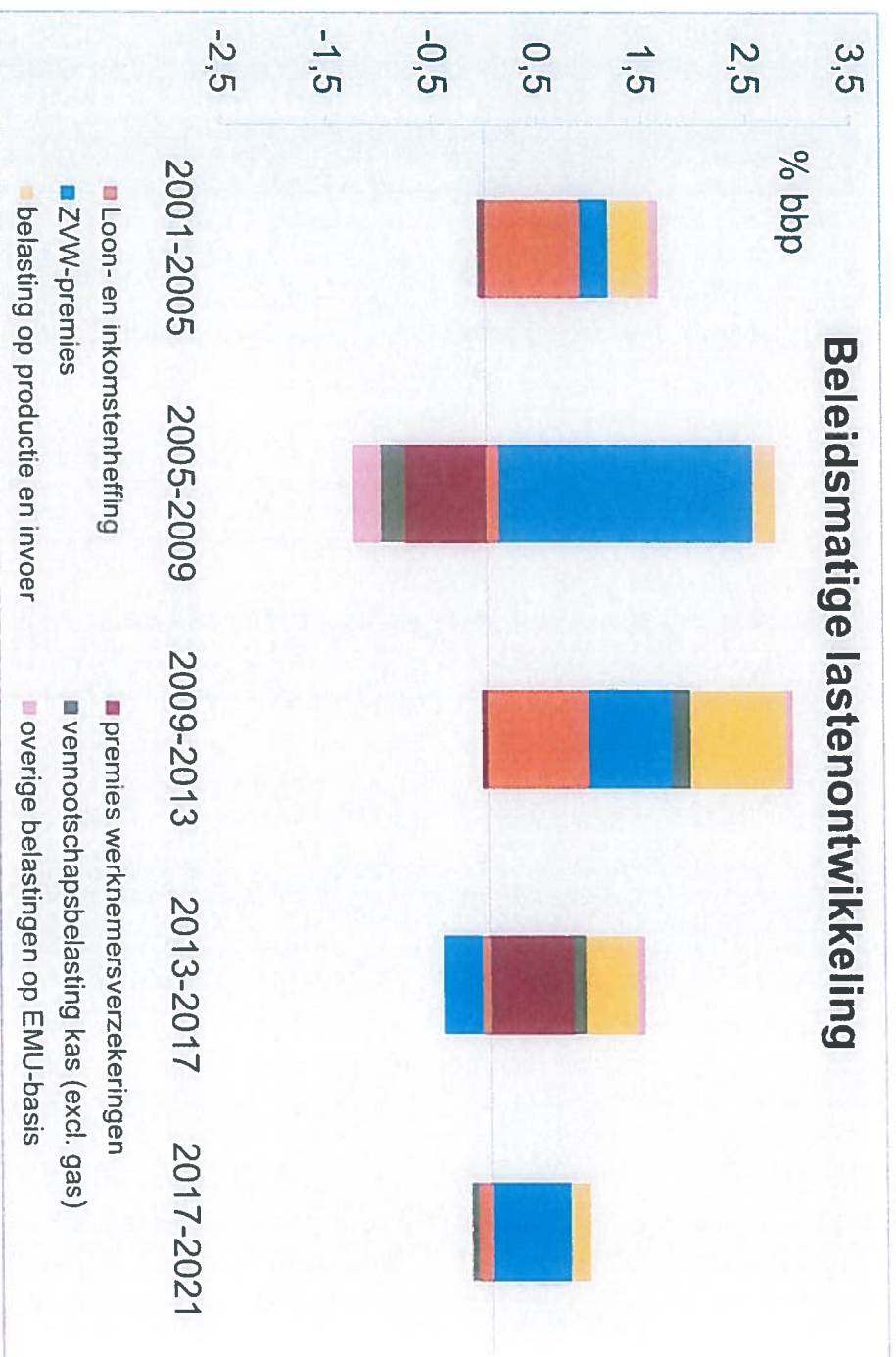

Overheidsconsumptie: vooral groei zorg

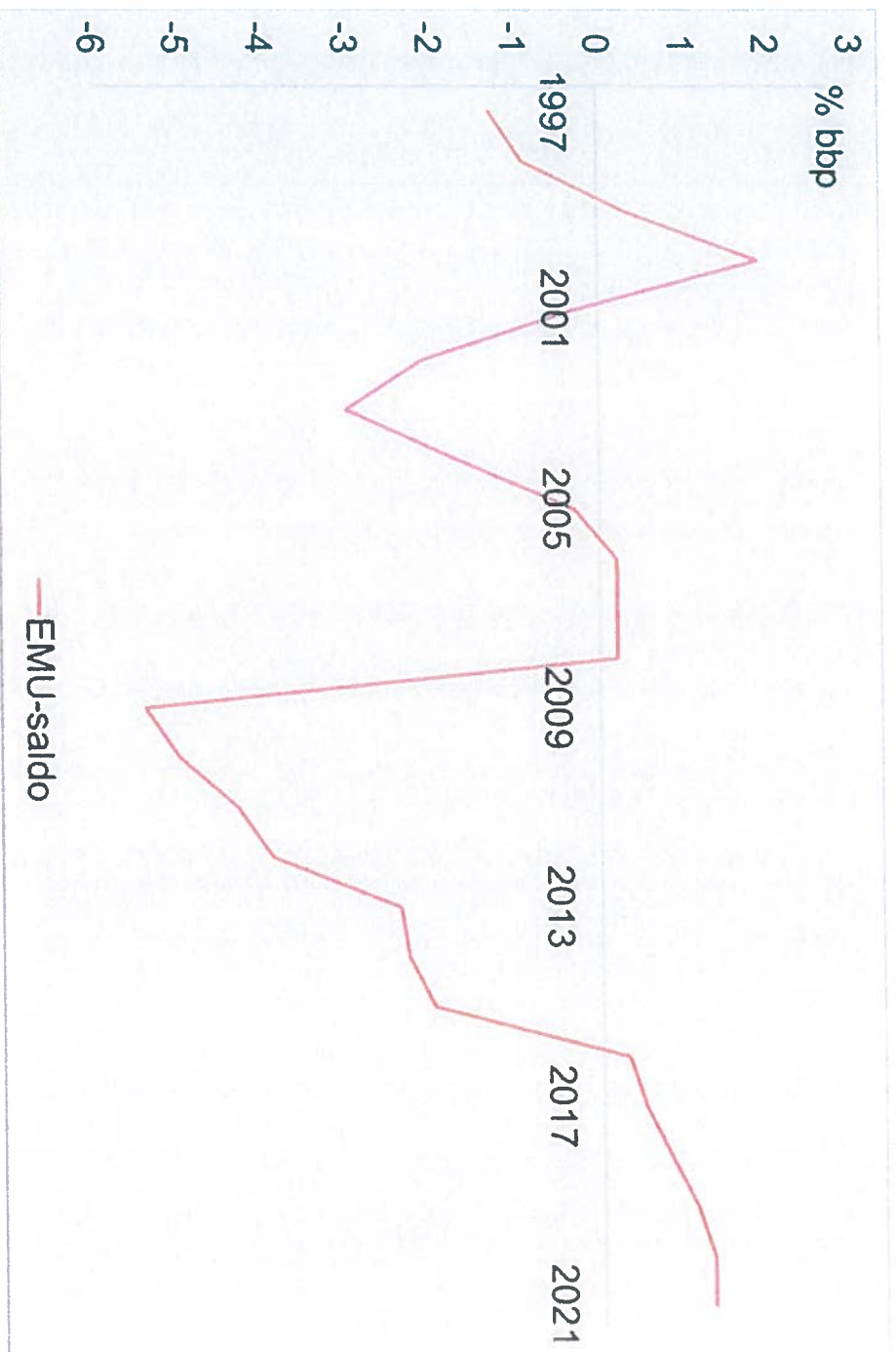

Lastenontwikkeling: vooral zorgpremies

Het kan hard gaan: zowel omhoog als omlaag..

Actualisatie MLT: beeld is gunstiger

	2018-2021	2018-2021
	September	Nu
	mutaties per jaar in %	
Bruto binnenlands product (bbp, economische groei)	1,7	1,7
Koopkracht, statisch, mediaan alle huishoudens	0,0	0,2
Koopkracht laagste vs hoogste	-0,3	-0,4
Werkloze beroepsbevolking (niveau in eindjaar in % beroepsbevolking)	5,5	4,7
EMU-saldo (niveau in eindjaar in % bbp)	0,9	1,3
Structureel EMU-saldo (niveau in eindjaar in % bbp)	0,6	1,1
Houdbaarheidssaldo	0,4	0,5
Lange termijn inkomensongelijkheid (gini)	2,9%	2,9%

201700194

201700194

Ministerie van Financiën

Van saldosturing naar stabilisatie

Advies 15e Studiegroep
Begrotingsruimte

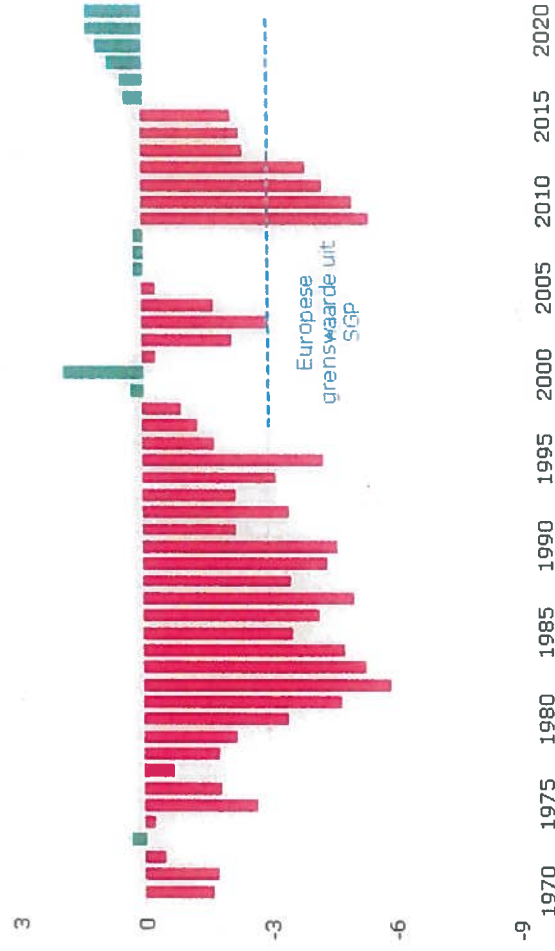
Manon Leijten

| 31 maart 2017

Waar komen we vandaan?

Ontwikkeling EMU-saldo (in procenten bbp)

- Van forse tekorten in 2009 (-5,4%) naar een beperkt overschot
- EMU-saldo sterk conjunctuurgevoelig

Wat was daarvoor nodig?

Aanzienlijke ombuigingen

- Rutte-Verhagen: 25 mld. structureel
- Begrotingsakkoord 2013 (VVD, CDA, CU, GL, D66): 12 mld.
- Rutte-Asscher: 18 mld.
- Herfstakkoord (VVD, PvdA, D66, CU en SGP): 6 mld.

Omvangrijke hervormingen voor de houdbaarheid

- Verhoging AOW-leeftijd, koppeling aan levensverwachting
- Hervormingen woningmarkt
- Ingrepen om de kostenstijgingen in de zorg te beperken

Advies: terug naar trendmatig begrotingsbeleid

Doel trendmatig begrotingsbeleid

- Begrotingsbeleid dat stabiliserend werkt: buffers opbouwen in goede tijden zodat bij slechte tijden niet hoeft te worden ingegrepen
- Bestuurlijke rust: bevordert kwaliteit besluitvorming, voorkomen jo-jo beleid

Hoe werkt het?

- Beheersing uitgaven met uitgavenkader
- Beheersing lastendruk met lastenkader
- Automatische stabilisatie aan de inkomstenkant
 - Inkomsten mee- en tegenvallers lopen in het EMU-saldo

Voorwaarden trendmatig begrotingsbeleid

- Voldoende buffers voor als het slechter gaat
- Voldoende marges t.o.v. Europese begrotingsregels
- Afgelopen jaren werd daar niet aan voldaan, gevolg:
 - Saldosturing op de Europese begrotingsregels
 - Pijnlijke maatregelen in economisch slechte tijden

Advies begrotingsdoelstelling, zomer 2016

Gegeven budgettair beeld:

- Groei richting klein feitelijk overschot
- Structureel evenwicht
- Beperkt houdbaarheidsoverschot
- Enige marge t.o.v. de Europese kaders
- Schuldafbouw

Budgettaire opgave van nul:

- Per saldo geen ombuigingsopave
- Voor nieuwe uitgaven/lastenverlichtingen compensatie elders op de begroting

Actualisatie MLT

- Actueel economisch beeld is verbeterd, geen structurele wijzigingen
- (nog) minder aanleiding om de economie te stimuleren
- Ook budgettair beeld is iets gewijzigd

	Maart 2016 Studiegroep	MEV 2017 Kik	CEP 2017
Feitelijk EMU-saldo (% bbp, 2021)	+0,6	+0,9	+1,3
Structureel EMU-saldo (% bbp, 2021)	+0,1	+0,6	+1,1
EMU-schuld (% bbp, 2021)	54,0	52,3	46,6
Houdbaarheid (% bbp)	+0,7	+0,4	+0,5

- Geen aanleiding het advies van de Studiegroep te wijzigen
- budgettaire opgave van nul

Beeld verkiezingsprogramma's

	VVD	CDA	D66	GL
Maatregelen				
1) Effect saldo (ex ante) in mld €	-7,7	-10,4	-9,2	-11,7
Uitkomsten				
2) feitelijk saldo (ex post) in % bbp	0,2%	0,2%	0,1%	0,7%
3) structureel saldo % bbp	0,0%	-0,1%	-0,1%	0,8%
4) houdbaarheid in % bbp	0,2%	-0,4%	0,0%	0,1%

Bij intensiveringen oog houden op houdbaarheid

- Houdbaarheid is met pijnlijke maatregelen verbeterd
- Houdbaarheid is minst conjunctuurgevoelig
- Komt het eerst in de knel
- Wat is houdbaarheid?
 - Huidige niveau overheidsvoorzieningen betaalbaar zonder aanpassingen in de collectieve uitgaven en inkomsten.
 - Geen lasten doorschuiven naar de volgende generatie
- CEP2017 laat houdbaarheidsoverschot zien van 0,5% bbp
 - Bij minimaal houdbaarheidsevenwicht 3,5 mld. ruimte
 - Bedrag is afhankelijk van samenstelling pakket
 - Voorbeelden: woningmarkt hervormingen goed voor houdbaarheid, terugdraaien AOW-leeftijd is slecht

Resumerend

Stuiegroep adviseert:

- Terugkeer naar trendmatig begrotingsbeleid
- Voorwaarde: voldoende buffers
- Begrotingsdoelstelling: per saldo nul

Behoudt minimaal houdbaarheidsevenwicht

Zonder buffers risico op bezuinigingen gedurende de
kabinetsperiode

Budgettaire ruimte

Idealiter voert de overheid een 'trendmatig' begrotingsbeleid. Dit draagt bij aan stabilisatie van de economie en vermindert beleidsonzekerheid. Afgelopen kabinetten hebben – mede om het begrotingstekort terug te brengen tot onder de 3% bbp – stevig bezuinigd en dus procyclisch moeten ingrijpen. Om met een redelijke mate van zekerheid weer echt trendmatig te kunnen begroten, is in economisch goede tijden een begrotingsoverschot van zo'n 1% bbp nodig. Op dit moment staan de overheidsfinanciën er goed voor en koerst het begrotingssaldo richting die 1% bbp. Een neutraal budgettair beleid zonder per saldo extra uitgaven of lastenverlichting is dan ook passend.

Toelichting

1. De economie draait goed. Een budgettaire stimulans is onnodig en ongewenst.
2. Een budgettaire stimulans vergroot bovendien de kans op en de omvang van eventueel noodzakelijke (procyclische) bezuinigingen als het gunstige economisch tijt keert en bijvoorbeeld de Europese 3%-norm weer overschreden wordt. Reken je daarbij niet rijk op basis van de huidige, gunstige cijfers:
 - a. De Nederlandse economie is volatiel door institutionele arrangementen (woningmarkt/hypotheekrenteaftrek (HRA), pensioenstelsel).
 - b. De Nederlandse schatkist profiteert momenteel van zeer lage rente.
 - c. De begroting is relatief gevoelig voor de economische ontwikkeling.
 - d. Het begrotingssaldo maakt dus forse uitslagen. Wanneer het goed gaat (nu) verbetert het snel, maar omgekeerd verslechtert het fors wanneer de economische ontwikkeling tegenzit.
 - e. Daarbij komt dat ramingen, zeker vier jaar vooruit, uitermate onzeker zijn.
3. Om de vrije werking van automatische stabilisatoren met een redelijke mate van zekerheid te borgen en weer echt trendmatig te kunnen begroten, is in economisch goede tijden een begrotingsoverschot van zo'n 1% bbp nodig. Een neutraal budgettair beleid zonder per saldo extra uitgaven of lastenverlichting is dan ook passend.
4. Binnen deze kaders kan budgettaire ruimte worden gecreëerd door bijv. uniformering van de btw (optrekken lage tarief) en versobering van de HRA. Beide hebben als voordeel dat ze tevens bepaalde verstoringen in het belastingstelsel verminderen. Gezien de versnelling van de groei van de zorguitgaven in het basispad van de MLT lijken daar besparingen mogelijk.
5. De zo gecreëerde ruimte zou wat DNB betreft moeten worden aangewend (als smeermiddel) voor aanbodzijdeversterkende hervormingen/uitgaven. Te denken valt aan een herziening van het belastingstelsel en pensioenstelsel, en investeringen in het kader van de energietransitie, onderwijs en (slimme) infrastructuur.

Achtergrondinformatie

- Ad 1) In 2015 en 2016 groeide de Nederlandse economie met meer dan 2%; CPB en DNB verwachten dat dit ook in 2017 het geval is en ook voor 2018 gaan beide instellingen uit van bovenpotentiële groei.
- Ad 2b) Bij een overheidsschuld van 434 mld EUR (eind 2016) leidt een rentestijging met 1%-pt tot structureel 4,3 mld EUR hogere rente-uitgaven. De rente op 10-jaarsobligaties ligt momenteel op ongeveer 0,4%. In 2008 was dit nog 4,2%.
- Ad 2c) De Nederlandse begroting reageert het sterkst op de conjunctuur van alle EU-landen (Mourre et al., 2014)
- Ad 2d) Tijdens de zes recessies sinds de jaren zeventig verslechterde het begrotingssaldo met gemiddeld 3½ à 4% bbp. De overheidsschuld liep in 1980-1985 en 2007-2012 binnen vijf jaar op met ca. 24% bbp.
- Ad 2e) In de MLT uit 2007 ging CPB van een begrotingssaldo in 2011 van +1,1% bbp, het werd -4,3% bbp. De MLT uit 2010 voorzag een saldo van -0,9% bbp in 2015, het werd -2,0% bbp. In de MLT uit 2012 werd het begrotingssaldo in 2017 geraamd op -1,4% bbp, maar volgens de CEP-raming komt dit uit op +0,5% bbp.

Behandeling wetsvoorstellen in de Eerste Kamer

Cijferoverzicht d.d. 23 maart 2017

Tijdens Kabinet-Rutte II

900 wetsvoorstellen behandeld.
6 wetsvoorstellen verworpen.
7 wetsvoorstellen ingetrokken.

Verworpen:

22 december 2015

Elektriciteits- en gaswet (34.199)

EK: voor: SGP, VVD, PvdA, GroenLinks en D66

TK: voor: SGP, VVD, Groep Kuzu/Öztürk, Houwers, Van Vliet, D66, GroenLinks en de PvdA

10 november 2015

Initiatiefvoorstel-Recourt, Oskam en Segers Opheffing strafrechtelijke immuniteiten publiekrechtelijke rechtspersonen en hun leidinggevers (30.538)

EK: voor: PVV, SP, PvdA, GroenLinks, ChristenUnie, PvdD en 50PLUS

TK: voor: PVV, SGP, CDA, ChristenUnie, 50PLUS, GroenLinks, PvdA, PvdD en SP

19 mei 2015

Initiatiefvoorstel-Oskam Verruiming aansprakelijkheid voor gedragingen van minderjarigen vanaf veertien (30.519)

EK: voor: CDA en PVV

TK: voor: VVD, SGP, CDA, PVV, groep Kortenoeven/Hernandez, lid Brinkman en de ChristenUnie

16 december 2014

Wet verbod verticale integratie (33.362)

EK: voor: 33 stemmen, VVD, PvdA (met uitzondering van Duivesteijn, Ter Horst en Linthorst), D66, ChristenUnie, SGP

TK: voor: Groep Bontes/Van Klaveren, ChristenUnie, SGP, VVD, Van Vliet, 50PLUS/Baay-Timmerman, 50PLUS/Klein, D66 en PvdA

30 september 2014

Invoering elektronische detentie (33.745)

EK: voor: VVD en PvdA

TK: voor: Van Vliet, ChristenUnie, VVD en de PvdA

9 juli 2013

Initiatiefvoorstel-Heijnen Vermindering wettelijk maximumaantal gemeenteraadsleden en wethouders (33.084)

EK: voor: VVD en 50PLUS

TK: voor: VVD, 50PLUS en PvdA

Ingetrokken:

18 februari 2016

Eigen bijdrage voor verblijf in een justitiële inrichting (34.068)

23 november 2016

Aanpassing kiesrecht van niet-Nederlanders bij eilandsraadsverkiezingen
(33.900)

1 mei 2015

Wijziging van de Kaderwet adviescolleges houdende vermindering van het maximum aantal leden (33.817)

30 juni 2014

Afhankelijk maken partnertoeslag Algemene Ouderdomswet van gezamenlijk inkomen gehuwde pensioengerechtigde en diens echtgenoot (33.687)

17 maart 2014

Goedkeuring van het voornemen tot opzegging van het op 8 april 1979 te Wenen tot stand gekomen Statuut van de Organisatie der Verenigde Naties voor Industriële Ontwikkeling (33.446 (R1992))

24 januari 2014

Wet pensioenaanvullingsregelingen (33.672)

9 december 2013

Wet maatregelen woningmarkt 2014 (33.756)

Tijdens kabinet-Rutte I

587 wetsvoorstellen behandeld.

5 wetsvoorstellen verworpen.

2 wetsvoorstellen ingetrokken.

Verworpen:

19 juni 2012

Initiatiefvoorstel-Thieme over het invoeren van een verplichte voorafgaande bedwelmig bij ritueel slachten (31.571)

EK: voor: 21 stemmen

TK: voor: 116 stemmen

8 mei 2012

Wijziging Wet personenvervoer 2000 in verband met een verordening betreffende het openbaar personenvervoer per spoor en over de weg (32.376)

EK: voor: VVD, CDA en SGP

TK: voor: VVD, SGP, CDA en PVV

20 maart 2012

Initiatiefvoorstel-Leijten Bekostiging van huishoudelijke verzorging door specifieke uitkeringen (31.375)

EK: voor: PVV, SP, PvdD, OSF en 50PLUS

TK: voor: SP, PvdA, GroenLinks, PvdD, PVV en het lid Verdonk

22 november 2011

Introductie echtscheidingsnotaris (31.714)

EK: voor: VVD, CDA, ChristenUnie, OSF en 50PLUS

TK: voor: PvdD, GroenLinks, D66, VVD, ChristenUnie, CDA en PVV

5 april 2011

Elektronisch patiëntendossier (31.466)

EK: met algemene stemmen verworpen

TK: voor: PvdA, GroenLinks, D66, VVD, ChristenUnie, SGP en CDA

Ingetrokken:**13 mei 2013**

32.555

Implementatie richtlijn bemiddeling / mediation in burgerlijke en handelszaken

11 juli 2012

33.046

Wet verhoging pensioenleeftijd, extra verhoging AOW en flexibilisering
ingangsdatum AOW

Gebruik van bevoegdheden in de Eerste Kamer

Moties, schriftelijke vragen, interpellaties, novelles

Vergaderjaar	2015-2016	2014-2015	2013-2014	2012-2013	2011-2012	2010-2011
Moties (totaal)	87	57	83	67	58	55
aangenomen	36	23	31	30	16	32
verworpen	27	18	36	16	24	12
aangehouden	15	9	7	11	3	5
ingetrokken	3	6	3	7	11	3
gewijzigd	6	1	4	3	4	3
Schriftelijke vragen	11	9	7	6	12	6
Interpellaties	0	1	0	0	1	0
Novelles	5	1	3	2	1	0

201700197

MANIFEST

22 februari 2017

Ondergetekenden, voorzitters van tien politieke jongerenorganisaties, dringen erop aan dat onderstaande vijf punten worden opgenomen in een na 15 maart 2017 te sluiten regeerakkoord.

- 1 Het beleid van het kabinet zal erop zijn gericht dat Nederland gaat behoren tot de koplopers op het gebied van duurzaamheid, met name als het gaat om concretisering van de Parijse akkoorden, die erop neerkomen dat de temperatuurstijging van de atmosfeer deze eeuw beperkt moet blijven tot minder dan twee graden Celsius. Het kabinet zal daarvoor concrete maatregelen nemen.
- 2 Het principe 'de vervuiler betaalt' zal uitgangspunt zijn van het kabinetsbeleid. Daardoor wordt een gelijk speelveld gecreëerd voor de industrie, wat een voorwaarde is voor succesvolle innovaties op het gebied van duurzame productie.
- 3 Het kabinet zal iedere maatregel toetsen aan het effect ervan op de kwaliteit van de arbeid, nationaal en internationaal, nu en in de toekomst.
- 4 Het kabinet zal alles in het werk stellen om in internationaal verband te bevorderen dat multinationale ondernemingen niet minder belasting betalen dan het midden- en kleinbedrijf.
- 5 Bij het realiseren van bovenstaande maatregelen zal voor het kabinet de menselijke maat norm zijn in wetgeving, regelgeving en beleid.

Voor een goede respons van de samenleving zijn onderling vertrouwen en vertrouwen tussen samenleving en politiek essentieel.

Deze gezamenlijke verklaring is mogelijk gemaakt door het onderlinge vertrouwen en de inzet van onderstaande tien politieke jongerenorganisaties.

CDJA (CDA)
Anil Wierink

DWAAS (GroenLinks)
Nouke Blokhus

Jonge Democraten (D66)
Wouter van Erven

Jonge Socialisten (PvdA)
Erick Kruger

ROVD (VVD)
Renger de Ridder

OPPOSITE (DENK)
Enes Yigit

Deispectief (Christen Unie)
Jan van de Zande

PINK! (Dagbl)
Schouten en Wijkman

ROUEN (S)
Mered Steeg

SGPJ (SGP)
Willema Bos

201700198

Forum voor Democratie

www.fvd.nl

Den Haag, 20 maart 2017

Aan: Mevr. E.I. Schippers
Verkenner

Geachte mevrouw Schippers,

Naar aanleiding van de verkiezingsuitslag van 15 maart jl. gaat hierbij het advies van Forum voor Democratie ("FVD") inzake de kabinetsformatie.

Tijdens onze intensieve campagne hebben wij gemerkt dat er in het hele land grote behoefte bestaat aan politieke vernieuwing en daadkracht. Met deze boodschap is het FVD gelukt om als nieuwe partij met 187.162 stemmen, twee zetels in de Tweede Kamer te bemachtigen.

We zijn van mening dat de vaste figuren die steeds maar weer ronddraaien in de baantjesroussel van het kartel van traditionele partijen, nu moeten wijken voor een kabinet waarin - in het landsbelang - de beste mensen, ongeacht politieke kleur, worden benoemd. Vakmensen met visie en een politieke antenne. Die in de praktijk gezien hebben waar de knelpunten zitten en nu een aantal knopen kunnen doorhakken. Niet belast met jarenlange compromisvorming.

Daarom adviseert FVD over te gaan tot de vorming van een zakenkabinet.

Dit zou gevormd kunnen worden door een formateur met een feitelijke insteek, die niet per se een uitgesproken politiek profiel heeft (dus bij voorkeur geen lijsttrekker), en ook niet per se van de grootste partij afkomstig hoeft te zijn. Wij denken dat Pieter Omtzigt (CDA) hiervoor de meest aangewezen persoon is.

Voorts adviseren wij om o.a. de volgende personen te polsen voor eventuele beschikbaarheid in een dergelijk zakenkabinet:

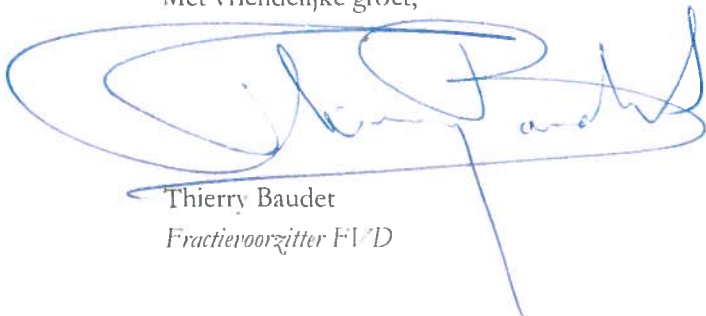
- Marcel Levi (Gezondheidszorg)
- Paul Frentrop (Binnenlandse Zaken en Bestuurlijke Vernieuwing)
- Dick Berlijn / Peter van Uhm (Defensie)
- Robbert Dijkgraaf (Onderwijs)
- Louise Fresco (Duurzaamheid en Milieu)
- Jan Louis Burggraaf (Justitie)
- Hans Biesheuvel (MKB en ZZP)
- Harold Goddijn (Infrastructuur)
- Ahmed Aboutaleb (Integratie)
- Pieter van der Does (Innovatie en ICT)
- Lex Hoogduin (Economische Zaken)

Tijdens de afgelopen verkiezingscampagne was immigratie één van de belangrijkste thema's. Op 15 maart heeft de kiezer duidelijk aangegeven structureel minder immigratie te willen in de komende jaren. Dit blijkt ook uit peilingen onder de Nederlandse bevolking, waarbij steeds naar voren komt dat de grootste zorg die Nederlanders hebben over de toekomst, de immigratie -en integratie problematiek is.

Een kamermeerderheid van 77 zetels (VVD-PVV-CDA-SGP-FVD), eventueel nog aangevuld met 50PLUS (daarmee uitkomend op 81 zetels) zou een uitgesproken strikt immigratiebeleid van dit beoogde zakenkabinet kunnen ondersteunen. Ook in de Eerste Kamer hebben deze partijen een meerderheid. FVD denkt dat een dergelijk kabinet ook het meest in overeenstemming is met de uitslag van de verkiezingen.

Tot slot: naar de visie van FVD zou de meest *overstandige* koers nu een quasi-paarse coalitie zijn, bestaand uit VVD-CDA-D66 en ChristenUnie / GroenLinks. Nederland is nu al vijf jaar geregeerd door een VVD die eerst een rechtse campagne voerde, en vervolgens toch weer met links in zee ging. Opnieuw regeren met links na een campagne met rechtse statements valt niet uit te leggen aan de kiezer en zou ook geen recht doen aan de verkiezingsbeloftes en -uitslag.

Met vriendelijke groet,

Thierry Baudet
Fractievoorzitter FVD

201700199

Rotterdam, 20 maart 2017

Geachte Mevrouw Schippers,

Middels dit schrijven doe ik u het advies van mijn fractie toekomen inzake de verkenningen voor de vorming van een nieuw kabinet. Vanuit realiteitsbesef neemt mijn fractie in dit proces een louter adviserende en controlerende rol in, maar mijn fractie hecht er wel waarde aan mede te delen dat zij haar verantwoordelijkheid zal nemen indien er een beroep op haar zal worden gedaan.

Het nieuwe kabinet zou naar de mening van mijn fractie een ambitieus pakket van maatregelen dienen op te stellen omtrent het bestrijden van discriminatie en racisme, het terugdringen van de maatschappelijke ongelijkheid in de breedste zin van het woord, het bevorderen van de toegankelijkheid en de kansengelijkheid in het onderwijs, alsmede het vergroten van de betaalbaarheid en het verbeteren van de kwaliteit van de zorg.

Deze uitdagingen kunnen het beste geadresseerd worden indien er een kabinet wordt gevormd waarvan het zwaartepunt links van het midden van het politieke spectrum komt te liggen. Mijn fractie is daarom voorstander van het vormen van een kabinet dat op dit moment gekarakteriseerd wordt als 'christelijk-progressief', dat wil zeggen een kabinet bestaande uit CDA, D66, GroenLinks, SP, PvdA en de Christen Unie.

Gezien de uitingen van de andere fractievoorzitters inzake het proces rond de verkenning is mijn fractie zich er terdege van bewust dat de 'christelijk-progressieve' combinatie op dit moment een onwaarschijnlijke uitkomst is. Mijn fractie hecht er daarom waarde aan om Jesse Klaver op te roepen om over zijn schaduw heen te stappen en deel te nemen aan de onderhandelingen voor de vorming van een kabinet bestaande uit een andere combinatie van partijen.

Mijn fractie is zich er tevens van bewust dat ook de onderhandelingen over een minder progressief kabinet bestaande uit VVD, CDA, D66 en GroenLinks hoogstwaarschijnlijk zullen uitlopen op een mislukking. Hoewel het niet openlijk zal worden gezegd en de schijn van onderhandelingen zal worden opgehouden, zal GroenLinks het niet aandurven om het electorale risico van de regeringsverantwoordelijkheid op zich te nemen. In dit stadium zal er volgens mijn fractie slechts één combinatie overblijven: die van VVD, CDA, D66 en PvdA.

Gezien het belang van een spoedige vorming van een kabinet roept mijn fractie daarom, tot slot, Lodewijk Asscher op om zich uit te spreken over de waarschijnlijkheid van deze combinatie en tevens zijn bereidheid uit te spreken tot het nemen van verantwoordelijkheid.

Hoogachtend,

Tunahan Kuzu
Fractievoorzitter DENK

201700200

SGP-fractie Tweede Kamer
Postbus 20018
2500 EA Den Haag
070-318 3045
sgp@tweedekamer.nl
www.sgp.nl

Den Haag, 20 maart 2017

Geachte mevrouw Schippers, *Berke Edith,*

De SGP-fractie stelt vast dat de uitslag van de verkiezingen met het oog op een te vormen kabinet niet eenduidig in één richting wijst. Veel en verschillende partijen hebben steun van de kiezer behouden dan wel aanzienlijke winst geboekt.

De SGP-fractie geeft in overweging een kabinetinformatuur van VVD-huize te benoemen die de mogelijkheid onderzoekt voor een stabiele meerderheidscoalitie, die kan rekenen op een vruchtbare samenwerking met de Staten-Generaal. Het is raadzaam daarbij niet alleen te kijken naar de mate van programmatische overeenstemming, maar uitdrukkelijk ook naar de politieke wil van partijen om een dergelijke coalitie te vormen en naar het onderlinge vertrouwen dat nodig is voor een stabiel en slagvaardig kabinet.

De voorkeur van de SGP-fractie gaat uit naar een centrum-rechtse coalitie die een gezaghebbende koers kan varen in het aanpakken van de belangrijke opgaven waarvoor Nederland staat.

Een urgente opgave is het versterken van christelijke waarden, waaronder de bescherming van kwetsbaar leven, de zondagsrust en het omzien naar elkaar. Stevige meerjarige investeringen zijn nodig voor onder meer veiligheid en defensie. Geloofwaardige hervormingen zijn nodig voor belasting- en pensioenstelsel dat lagere lasten en meer keuzevrijheid voor gezinnen en ondernemers betekent. Grote inzet is ook geboden voor een bescheidener Europese samenwerking die meer recht doet aan de nationale soevereiniteit.

De SGP-fractie wenst alle betrokkenen wijsheid en Gods zegen toe bij de te nemen beslissingen.

Hoogachtend,

C.G. van der Staaij

201700201

ChristenUnie

Den Haag, 20 maart 2017

Geachte mevrouw Schippers,

In aansluiting op het gesprek dat wij vandaag hebben gevoerd, doe ik u hierbij het advies van de fractie van de ChristenUnie ook op schrift toekomen.

De uitslag van de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer van woensdag j.l., laat in de volksvertegenwoordiging een breed palet aan partijen zien, dat in zijn onderlinge samenhang een gecompliceerde situatie oplevert met het oog op een te formeren kabinet.

Vast staat dat ten minste vier partijen nodig zijn om tot een kabinet te komen dat op een meerderheid in de Tweede Kamer kan steunen. In beginsel behoren verschillende combinaties tot de mogelijkheden.

In deze verkennende fase acht de fractie van de ChristenUnie het van belang vast te stellen welke combinaties kunnen leiden tot een stabiel kabinet dat op een vruchtbare samenwerking kan rekenen met de beide Kamers der Staten-Generaal, waarbij recht wordt gedaan aan de verkiezingsuitslag. Daarbij ligt het voor de hand om op basis van deze verkenning een informateur van de VVD aan te stellen om met de grootste winnaars van deze verkiezingen de totstandkoming van een kabinet nader te onderzoeken.

De fractie van de ChristenUnie wenst u de wijsheid van God toe bij het nemen van uw beslissingen.

Hoogachtend,

Gert-Jan Segers
Fractievoorzitter ChristenUnie

201700202

Den Haag, 20 maart 2017

Geachte mevrouw Schippers,

De uitslag van de verkiezingen van 15 maart jongstleden laat een verdeeld politiek landschap zien. Op grond van deze complexe verkiezingsuitslag adviseert mijn fractie om – zoals gebruikelijk - een informateur te benoemen uit de kring van de grootste partij met als opdracht de mogelijkheden te verkennen om te komen tot een stabiele coalitie die op een vruchtbare samenwerking met de Staten Generaal kan rekenen.

Onze voorkeur daarbij is een zo progressief mogelijk kabinet dat het hoofd kan bieden aan de grote uitdagingen van de komende tijd zoals de toenemende polarisatie in de samenleving, de onrustige wereld om ons heen en de klimaatverandering. Een kabinet dat op zoek gaat naar draagvlak, waarbij het leggen van verbindingen tussen mensen en tussen groepen onderling centraal staat, werk maakt van het vergroten van zekerheid op de arbeidsmarkt en zekerstelt dat nu het beter gaat met de economie ook iedereen kan meeprofiteren.

Gegeven het aanzienlijke zetelverlies, ligt het niet voor de hand dat de PvdA in deze fase betrokken wordt bij de formatie. De PvdA-fractie past nu bescheidenheid.

Met vriendelijke groet,

Lodewijk Asscher
Fractievoorzitter PvdA

201700203

's Gravenhage, 20 maart 2017,

Betreft: advies in verband met de verkenning omtrent de formatie 2017

Geachte mevr. Schippers

Nu de verkiezingen achter de rug zijn, is het tijd om een balans op te maken. De uitslag van deze verkiezing geeft geen eenduidig beeld en meerdere opties om te komen tot een kabinet zijn denkbaar.

Voor de SP fractie blijft een zo progressief mogelijk kabinet de voorkeur genieten. Een centrum links kabinet dat het belang van de gemeenschap wil herstellen en het doorslagen individualisme wil aanpakken .

De realiteit leert echter ook dat de VVD, als grootste partij, ongetwijfeld als eerste wil kijken naar een kabinet met de VVD. Voor de SP is dat echter geen uitgemaakte zaak. Mijn eerste advies aan de verkenner is dan ook om meerdere opties in deze verkenningsfase te onderzoeken.

Met vriendelijke groet,

Namens de fractie van de Socialistische Partij,

Emile Roemer

201700204

Mr. S. van Haersma Buma LL.M.
Fractievoorzitter

Den Haag, 20 maart 2017

Geachte mevrouw Schippers,

In aansluiting op het gesprek dat ik heden met u had geef ik u hierbij graag namens de CDA fractie in de Tweede Kamer schriftelijk de zienswijze op de consequenties van de uitslag van de verkiezingen op 15 maart jl. voor de formatie.

De VVD is bij deze verkiezingen ondanks zetelverlies duidelijk als grootste naar voren gekomen. Tegelijkertijd is duidelijk dat voor een meerderheidskabinet minimaal vier partijen nodig zijn. Het is allereerst van belang in deze verkennende fase vast te stellen met welke partijen programmatische onderhandelingen gestart kunnen worden. In deze verkiezingsuitslag zien wij daarom aanleiding voor te stellen dat op basis van de verkenning een informateur van VVD-huize een onderzoek verricht naar de totstandkoming van een stabiele regeringscoalitie die kan rekenen op een vruchtbare samenwerking met beide Kamers der Staten-Generaal.

Met de meeste hoogachting,

S. van Haersma Buma

PARTIJ VOOR DE VRIJHEID

201700205

Aan Mevrouw drs. E.I. Schippers
Verkenner

Den Haag, 20 maart 2017

Geachte Mevrouw Schippers,

Hierbij de hoofdlijnen van het advies van de PVV-fractie.

De PVV wil bijzonder graag deelnemen aan onderhandelingen voor een volgend kabinet. Als een van de winnaars van de verkiezingen en tweede grootste partij van Nederland is een plaats aan de onderhandelingstafel meer dan gerechtvaardigd. Het bij voorbaat opzij zetten en uitsluiten van 1.3 miljoen kiezers zou zeer ongepast en ondemocratisch zijn.

Wat de PVV betreft zou onderzocht moeten worden of een coalitie bestaande uit VVD, PVV, CDA, 50+, SGP en FVD tot de mogelijkheden behoort. Deze combinatie van partijen zou een meerderheid in beide Kamers hebben. Op terreinen als het beperken van de immigratie, de zorg voor ouderen en pensioenen, meer aandacht voor veiligheid en het beperken van de rol van de EU, zien wij in meer of mindere mate raakvlakken met deze partijen om de gesprekken aan te gaan en mogelijk belangrijke stappen te kunnen zetten.

Met vriendelijke groet en hoogachting,

Geert Wilders
Voorzitter Tweede Kamerfractie
Partij voor de Vrijheid (PVV)

201700206

Den Haag, 20 maart 2017

Beste Edith,

Ik wil je in deze brief de overwegingen van mijn fractie geven voor de route naar een nieuw kabinet. Dat begint bij mijn analyse van wat maatschappelijk nodig is in de nieuwe politieke verhoudingen nu de uitslag van de verkiezingen bekend is. Vervolgens zal ik mijn advies geven voor de volgende te nemen stappen.

Het politieke speelveld is versnipperd. De grootste partij heeft niet meer dan 33 zetels. De VVD kent een verlies van acht zetels. De Tweede Kamer zal bestaan uit 13 fracties. Dit versnipperde politieke landschap vraagt een kabinet dat helpt bij het overbruggen van de tegenstellingen in de samenleving. Dat zou de missie van een nieuw kabinet moeten zijn, met als belangrijkste boodschap: iedereen hoort erbij. Tegenstellingen overbruggen betekent ook dat de sociaaleconomische onzekerheid van mensen en de toenemende inkomensongelijkheid worden aangepakt. Bij tegenstellingen overbruggen hoort ook een humaan vluchtelingenbeleid in lijn met internationale verdragen. Daarnaast is het van belang de economie en de energievoorziening te moderniseren en te verduurzamen om te voldoen aan de klimaatafspraken van Parijs. Vrijwel alle partijen hebben uitgesproken zich aan die afspraken te willen houden. De vier partijen die dit tot hun campagne-inzet hebben gemaakt, D66, GroenLinks, ChristenUnie en de Partij voor de Dieren hebben samen maar liefst 20 zetels gewonnen.

Met dit versnipperde politieke speelveld is het van belang dat meerdere opties qua samenstelling van een nieuw kabinet onderzocht worden om uiteindelijk te komen tot een coalitie waarin zoveel mogelijk kiezers zich herkennen. De informateur, of informateurs, zou een brede informatieopdracht moeten krijgen die inhoudt dat zij verschillende coalitiemogelijkheden gaan onderzoeken. Het politieke uitgangspunt zou moeten zijn dat mogelijke coalities moeten kunnen rekenen op een vruchtbare samenwerking met de Eerste en de Tweede Kamer.

Met vriendelijke groet,

Jesse Klaver

201700207

Den Haag, 20 maart 2017

Geachte mevrouw Schippers, *Beate Edith,*

Na de verkiezingen van 15 maart jl. zal de Tweede Kamer bestaan uit een breed scala aan (middel)grote en kleinere fracties. D66 heeft tijdens de campagne ingezet op, en streeft aldus naar, een kabinet vanuit het politieke midden. Een kabinet van evenwichtige samenstelling, dat links en rechts verbindt.

Dit kabinet moet voldoende ambitie tonen als het gaat om in ieder geval klimaatbeleid, een verbindend integratie- en een humaan vluchtelingenbeleid, een forse impuls voor onderwijs en innovatie, sociaal-economische vernieuwing en een belangrijke positie voor Nederland in een hechter samenwerkend Europa. Kortom, een stabiel, progressief kabinet waarin zoveel mogelijk Nederlanders zich herkennen.

De D66-fractie adviseert u daarom nu een kabinet te onderzoeken met de grootste partij en de grote winnaars van de verkiezingen, waarbij aangetekend wordt dat een kabinet met de PVV voor de D66-fractie geen optie is. Dat betekent aldus dat de D66-fractie adviseert een kabinet te onderzoeken van VVD, CDA, D66 en GroenLinks.

Naar de overtuiging van de D66-fractie wordt op deze manier zowel recht gedaan aan de uitslag van de verkiezingen als aan het uitgangspunt dat de coalitie moet kunnen rekenen op een stabiele en vruchtbare samenwerking met beide Kamers der Staten-Generaal.

Tot slot adviseert de D66-fractie u in de gesprekken te inventariseren welke inhoudelijke blokkades worden opgeworpen door partijen en daarover in uw verslag te rapporteren.

Met vriendelijke groet,

Alexander Pechtold
Fractievoorzitter D66